

Kronikk Børsen, 15.1 2013

Kan skat styrke konkurrenceevnen?

*Af Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, Eirik S. Amundsen, Claus Thustrup Kreiner og Michael Svarer.
Formandskabet for De Økonomiske Råd.*

Siden 2000 er lønkonkurrenceevnen forværret med omkring 20 pct. Denne svækkelse er en del af forklaringen på, at Danmark har haft en svagere eksportudvikling end flere af de lande, vi normalt sammenligner os med, og svækkelsen af konkurrenceevnen er dermed én blandt flere forklaringer på det aktuelt svage aktivitetsniveau i dansk økonomi.

Der er kun udsigt til en langsom normalisering af konjunkturerne, og det er derfor naturligt at spørge sig selv, om man gennem en forbedring af konkurrenceevnen kunne opnå en hurtigere normalisering af konjunktursituationen.

Svaret på dette spørgsmål er "ja".

Derfor er det næste oplagte spørgsmål, hvad vi kan gøre for at skabe eller fremskynde en sådan forbedring.

Her er svaret – desværre – at mulighederne for at påvirke lønkonkurrenceevnen via den økonomiske politik er stærkt begrænsede, især på kort sigt. Lønningerne bestemmes af forhandlinger på arbejdsmarkedet, og den direkte styring af lønniveauet, som blev forsøgt med 60ernes, 70ernes og 80ernes indkomspolitik, betragtes i dag som mislykket.

Lønniveauet er simpelt hen ikke et instrument i den økonomisk-politiske værktøjskasse.

Et forslag, der har været fremsat, er at sænke skatten på arbejdsindkomst for at opnå lavere lønstigninger og dermed en forbedring af konkurrenceevnen. Principielt kan man forestille sig flere mekanismer, hvorved lavere skat kan påvirke lønniveauet og konkurrenceevnen, men effekterne er usikre.

Et fremført argument for, at en reduktion af skatten på arbejdsindkomst kan give anledning til lavere lønninger, er, at lønmodtagerne så dæmper lønkravene simpelt hen fordi, der er mere tilbage af lønnen efter skat.

Usikker mekanisme

Denne mekanisme er dog alt andet end sikker. I forhandlinger mellem arbejdsgivere og lønmodtagere er blandt andet parternes incitamenter og forhandlingsstyrker af betydning.

Det er ikke oplagt, at en fuldt finansieret lempelse af skatten på arbejdsindkomst giver tilskyndelse til dæmpede lønkrav: Højere løn bliver jo relativt mere fordelagtigt, når marginalskatten på arbejdsindkomst bliver lavere. Lønmodtagersidens afvejning mellem beskæftigelses- og reallønshensyn kan derfor godt tippe, så lønkravene faktisk skærpes.

En anden mekanisme er, at lavere skat på arbejdsindkomst giver en større gevinst ved at arbejde, og der vil dermed kunne skabes et højere arbejdsudbud. Et større arbejdsudbud vil umiddelbart øge ledigheden, hvilket lægger et nedadgående pres på lønnen. Dette vil forbedre konkurrenceevnen og gradvist føre til større beskæftigelse.

Når alle tilpasninger har udspillet sig, vil ledigheden være tilbage på sit normale niveau, og beskæftigelsen vil være steget.

Den positive og langsigtede beskæftigelseeffekt kan være en god grund til en skatteomlægning, men effekten på konkurrenceevnen vil primært fremkomme som resultat af en midlertidigt højere ledighed. Hvis formålet fra starten var at bringe ledigheden nedad mod sit normale niveau, forekommer dette ikke hensigtsmæssigt.

Lavere skat kan også føre til højere arbejdsproduktivitet ved at stimulere til forøget arbejdsintensitet, opkvalificering og mobilitet. En sådan produktivitetseffekt kan være en anden god grund til at ønske lavere skat på arbejdsindkomst.

Langsom effekt

En produktivitetstigning vil forøge velstanden i Danmark, men vil kun forbedre konkurrenceevnen, hvis lønstigningerne i en periode ikke følger den forøgede produktivitetstvekst.

Selv hvis dette måtte være tilfældet, vil det vare mange år, før effekterne slår igennem.

Lavere skat på arbejdsindkomst kan derfor ikke bruges til at fremskynde en normalisering af den midlertidige svage beskæftigelsessituation.

Forbedringer af lønkonkurrenceevnen befordret af lavere skat på arbejdsindkomst er altså ikke en genvej til en normalisering af arbejdsløshedssituationen.

Der kan være mange gode, langsigtede begrundelser for at sænke eller omlægge skatten, eksempelvis effektivitetshensyn, hensyn til de offentlige finanser eller blot politiske prioriteringer, men det er et vildskud at begrunde lavere skatter på arbejdsindkomst i et hensyn til konkurrenceevnen.

Nøjagtig som niveauet for skatten på arbejdsindkomst bør fastlægges ud fra strukturelle overvejelser, bør niveauet for afgifterne, som pålægges virksomhedernes input, være begrundet i strukturpolitiske overvejelser, herunder eksempelvis om afgifterne kan opfattes som en skat på en forurenende eller anden skadelig aktivitet.

I det omfang afgifterne aktuelt er højere end dette niveau, er de skadelige for konkurrenceevnen, og det vil ud fra en økonomisk betragtning være hensigtsmæssigt at reducere dem – om nødvendigt finansieret ved højere skat på arbejdsindkomst.